

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4Cdo/42/2020
Identifikačné číslo spisu: 8218200559
Dátum vydania rozhodnutia: 25.11.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Gabriela Klenková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:8218200559.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ U. Š. I., 2/ Y. Š., 3/ U. Š., 4/ I. Š., všetkých bývajúcich v I. XXX, zastúpených JUDr. Ing. Adriánom Cupákom, advokátom so sídlom vo Svidníku, Dr. Goldbergera 249/1, proti žalovanej OTP Banka Slovensko, a. s., so sídlom v Bratislave, Štúrova 5, IČO: 31 318 916, o zdržanie sa výkonu záložného práva s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Bardejov pod sp. zn. 1 Csp 19/2018, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 26. septembra 2019 sp. zn. 22 Co 80/2019, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Prešove č. k. 22 Co 80/2019-167 z 26. septembra 2019 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d'alsie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bardejov (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom č. k. 1 Csp 19/2018-127 z 3. apríla 2019 uložil žalovanej povinnosť zdržať sa výkonu záložného práva dobrovoľnou dražbou, predmetom ktorej sú nehnuteľnosti zapísané na liste vlastníctva (ďalej len „LV“) č. XXX k. ú. I., okres Bardejov, obec I., Správa katastra Bardejov, vo vlastníctve žalobcov 3/ a 4/ v podiele: 1/1, a to rodinný dom súpisné č. 199 na parcele č. XXX/X vrátane všetkých súčastí a príslušenstva a parcely č. XXX/X o výmere 635 m², druh - zastavané plochy a nádvoria, parcely registra „C“, vklad povolený Správou katastra Bardejov pod č. D. XXX/XXXX. Žalobcom 1/ - 4/ priznal proti žalovanej nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

1.1. V odôvodnení uviedol, že na základe výsledkov vykonaného dokazovania považoval za preukázané, že medzi žalobcami 1/ a 2/ a žalovanou bol založený záväzkový vzťah zmluvou o bezúčelovom spotrebnom úvere pre obyvateľstvo zabezpečenom nehnuteľnosťou č. 002/5002/10SU zo 17. októbra 2010 za účelom zabezpečenia pohľadávky s príslušenstvom. Za účelom zabezpečenia pohľadávky bola uzavretá zmluva o zriadení záložného práva k nehnuteľnosti vedenej na LV č. XXX, k. ú. I.. Z dôvodu nesplácania úveru, žalovaná úver zosplatnila listom z 7. novembra 2016 a po uplynutí lehoty na zaplatenie celého dlhu pristúpila k výkonu záložného práva dobrovoľnou dražbou pre uspokojenie pohľadávky v sume 32 283,59 eura. Poukázal na existenciu neprijateľných zmluvných dojednaní v predložených spotrebiteľských zmluvách a skutočnosť, že pri realizácii výkonu záložného práva dobrovoľnou dražbou bez súdnej kontroly by žalovaná mohla vymôcť aj plnenie z takýchto

neprijateľných zmluvných podmienok. Uzavrel, že výkon záložného práva by vzhľadom k zisteným platbám žalobcov a žiadanej výške dlhu žalobcov, by mohol vymôcť aj plnenie z neprijateľných zmluvných podmienok. Navyše realizáciou záložného práva formou dobrovoľnej dražby zo strany žalovanej reálne hrozí žalobcom neprimeraný zásah do práva na obydlie a práva na súkromný a rodinný život, a preto uložil žalovanej povinnosť zdržať sa výkonu záložného práva dobrovoľnou dražbou. O nároku na náhradu trov konania rozhodol podľa ustanovenia § 255 ods. 1 v spojení s § 262 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“).

2. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) na základe podaného odvolania žalovanou rozsudkom č. k. 22 Co 80/2019-167 z 26. septembra 2019 rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdil. Stranám sporu náhradu trov odvolacieho konania nepriznal.

2.1. Konštatoval, že súd prvej inštancie správne zistil skutkový stav veci, ako aj správne právne vec posúdil. Stotožnil sa so záverom, že v rámci preventívneho posúdenia (ne)proporcionality výkonu dobrovoľnej dražby a obrany žalovanej o práve vykonať „bez ďalšieho“ dobrovoľnú dražbu, ktorú vyhodnotil ako nedôvodnú. Zdôraznil, že inštitút dobrovoľnej dražby vážnym spôsobom zasahuje do práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ústavy s dosahom na ústavné právo na obydlie podľa čl. 21 ústavy. K odvolacím námietkam žalovanej týkajúcim sa práva žalobcov domáhať sa neplatnosti dražby (ex post) uviedol, že súkromné právo nepodporuje líniu o tolerovaní porušenia práva s ospravedlnením, že následky sa môžu riešiť výlučne ex post. Ak v čase rozhodovania súdu pretrváva hrozba porušenia práv a právom chránených záujmov, je práve žaloba o zdržanie sa adekvátnym prostriedkom ochrany. Podotkol, že vo vzťahu k predmetnej zmluve o bezúčelovom spotrebnom úvere neexistuje zatiaľ súdne rozhodnutie, ktoré by podrobilo zmluvné ustanovenia súdnej kontrole prijateľnosti zmluvných podmienok, pričom žalovaná ako veriteľ si sama určila výšku pohľadávky a pri realizácii výkonu záložného práva dobrovoľnou dražbou by mohla vymôcť aj plnenie z neprijateľných zmluvných podmienok (poplatok za poskytnutie úveru a vedenie účtu, započítavanie splátok najprv na príslušenstvo pohľadávky a až na poslednom mieste na istinu, domáhanie sa úrokov po splatnosti úveru). Z týchto dôvodov napadnuté rozhodnutie ako vecne správne potvrdil v súlade s ustanovením § 387 ods.1, 2 CSP. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol podľa ustanovenia § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzovala z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, ako aj z ustanovení § 421 ods. 1 písm. b), resp. písm. c) CSP. Namietala, že odvolací súd sa vôbec nevysporiadal s jej zásadnou odvolacou argumentáciou týkajúcou sa výkonu záložného práva na základe platne uzavretej zmluvy, po predchádzajúcom zosplatnení úveru z dôvodu jeho riadneho nesplácania žalobcami. Napadnuté rozhodnutie považovala za nedostatočne odôvodnené, nepreskúmateľné, lebo odvolací súd sa nevysporiadal s jej uplatnenou odvolacou námietkou týkajúcou sa posúdenia (ne)proporcionality výkonu dobrovoľnej dražby a jej obrany týkajúcej sa práva vykonať „bez ďalšieho“ dobrovoľnú dražbu. Uviedla, že zo žiadnych ústavnoprávných či medzinárodných noriem nevyplýva garancia na zotrvanie v určitom obydli, pričom Európsky súd pre ľudské práva dospel k záveru, že efektívna ochrana súkromného života nemôže ísť tak ďaleko, aby zaisťovala každej rodine vlastný domov (Vélosa Barreto proti Portugalskej republike). Podotkla, že princípu práva na spravodlivý proces zodpovedá právo stany na určitú kvalitu súdneho rozhodnutia a povinnosť súdu rozhodnutie riadne odôvodniť, pričom sa musí vysporiadať so všetkými uplatnenými relevantnými námietkami a to spôsobom zodpovedajúcim miere ich závažnosti. Zdôraznila, že strany sporu dobrovoľne, na základe princípu zmluvnej voľnosti uzavreli zmluvu o zriadení záložného práva. Výkon záložného práva dobrovoľnou dražbou je legálnym inštitútom, ktorý je bežným spôsobom zabezpečenia úveru. Ďalej poukázala na to, že ak by si uspokojovala v dobrovoľnej dražbe svoju pohľadávku vo vyššej výške, žalobcovia by sa mohli domáhať neplatnosti dražby, prípadne náhrady škody či vydania bezdôvodného obohatenia. Medzi stranami nebolo sporné, že žalobcom bola poskytnutá istina vo výške 34 500,- eur, pričom platnosť záložnej zmluvy nebola v konaní spochybnená. Uviedla, že aj v prípade neplatnosti niektorých ustanovení úverovej zmluvy, nemožno žalovanej uprieť právo uspokojiť svoju pohľadávku voči žalobcom v zmysle záložnej zmluvy. Podotkla, že akékoľvek skutkové tvrdenia žalobcov, či prípadné dôkazy rozporujúce výšku pohľadávky žalovanej, tvrdením o neprijateľnosti zmluvných podmienok, nie sú spôsobilým prostriedkom procesného útoku vo vzťahu k

žalobnému návrhu. Napadnuté rozhodnutie považovala za prekvapivé, zasahujúce do právnej istoty a legitímnych očakávaní, a preto ho navrhla zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

4. Žalobcovia sa k doručenému dovolaniu písomne nevyjadrili.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolací súd“ resp. „najvyšší súd“) príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP, s tým, že v rámci dovolacieho prieskumu dospel k záveru, že dovolanie je nielen prípustné, ale aj dôvodné.

6. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v občianskoprávnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých občianskoprávny súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred občianskoprávnym súdom, vrátane dovolacieho konania (napr. rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 4/2011).

7. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným ako tretia inštitúcia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (porov. rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 113/2012, sp. zn. 2 Cdo 132/2013, sp. zn. 3 Cdo 18/2013, sp. zn. 4 Cdo 280/2013). Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (sp. zn. 1 Cdo 6/2014, sp. zn. 3 Cdo 209/2015).

8. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

9. Podľa § 421 ods.1 písm. b), c) CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštitúcie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

10. Podľa § 432 CSP dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia.

Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval, alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

11. Podľa § 440 CSP dovolací súd je dovolacím dôvodom viazaný. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní.

Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b), c) CSP má určujúci význam vymedzenie „právnej“ otázky, ktorá dovolacím súdom ešte nebola riešená alebo, ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne, lebo pri jej riešení ešte nedošlo k ustáleniu rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,

alebo jeho jednotlivé senáty naďalej zastávajú odlišné (rozdielne) právne názory, čo sa prejavuje v ich rozdielnom rozhodovaní.

12. Otázkou relevantnou podľa § 421 ods. 1 CSP môže byť len otázka právna (nie skutková). Môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu, ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Na to, aby na základe dovolania podaného podľa uvedeného ustanovenia mohlo byť rozhodnutie odvolacieho súdu podrobené meritórnemu dovolaciemu prieskumu z hľadiska namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 432 ods. 1 CSP), musia byť (najskôr) splnené predpoklady prípustnosti (vecnej prejednávateľnosti) dovolania, zodpovedajúce niektorému zo spôsobov riešenia tej právnej otázky, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a tiež podmienky dovolacieho konania, medzi ktoré okrem iného patrí riadne odôvodnenie dovolania prípustnými dovolacími dôvodmi a spôsobom vymedzeným v ustanoveniach § 431 až § 435 CSP (napr. rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 64/2018). K posúdeniu dôvodnosti dovolania a teda vecnej správnosti napadnutého rozhodnutia (či dovolateľom napadnuté rozhodnutie skutočne spočíva na nesprávnom právnom posúdení), môže dovolací súd pristúpiť len po prijatí záveru o prípustnosti dovolania.

13. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

14. Podľa § 431 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada.

15. Podstata práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrovanou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (porov. rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 26/94).

Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov. Pod nesprávnym procesným postupom súdu treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa znemožnila strane realizácia tých procesných práv, ktoré majú slúžiť na ochranu a obranu jeho práv a záujmov v tom - ktorom konkrétnom konaní, pričom miera tohto porušenia znamená porušenie práva na spravodlivý proces.

16. V preskúmvanej veci vo vzťahu k uplatnenému dovolaciemu dôvodu v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP dovolací súd uvádza, že nevysporiadaním sa s podstatnou odvolacou námietkou žalovanej týkajúcej sa či, zdržanie výkonu záložného práva neobmedzene do budúcnosti, je adekvátnym prostriedkom ochrany práv žalobcov, došlo k porušeniu práva strany v spore v takej miere, že možno konštatovať porušenie práva na spravodlivý proces zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len dohovoru). V tejto súvislosti dovolací súd poukazuje na publikované stanovisko najvyššieho súdu v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 2/2016, ktoré je pre právnu prax použiteľné aj po 1. júli 2016, v zmysle ktorého (okrem iného) platí, že výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa ustanovenia § 237 ods. 1 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku.

17. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, ako aj ústavného súdu vyplýva, že nie na každý argument strany, teda aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia; ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č.

303 - A , s. 12, § 29, Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - B, Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998). Ústavný súd vyslovil, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivý proces je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (napr. rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 115/03, III. ÚS 119/03-30). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (napr. rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 107/07).

18. V prípade, keď právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplývajú, treba takéto rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru (napr. rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 243/07). Súd by mal byť preto vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení koherentný, t. j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Vecná spojitosť odôvodnenia rozhodnutia s princípom práva na spravodlivý proces garantuje každému účastníkovi konania, že vydaný rozsudok musí spĺňať limity zrozumiteľného, určitého a logicky odôvodneného rozsudku.

19. Dovolací súd súhlasí so žalovanou, že podstatnou pre posúdenie dôvodnosti žalobného návrhu je posúdenie, či zdržanie výkonu záložného práva neobmedzene do budúcnosti, je adekvátnym prostriedkom ochrany práv žalobcov. Z doterajšej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu vyplýva, že súdna prax dospela k záveru, že právna úprava dobrovoľných dražieb, resp. možnosť vymáhania plnení zo spotrebiteľských zmlúv takouto formou nie je v rozpore s ochranou spotrebiteľa, ktorá vyplýva z práva Európskej únie, avšak len za predpokladu, že príslušná právna úprava umožňuje zabezpečenie ochrany práv spotrebiteľa, resp. ju aspoň prakticky neznemožňuje alebo nadmerne nesťažuje (porov. sp. zn. 8 Cdo 147/2017 sp. zn. 5 Cdo 113/2017, sp. zn. 2 Cdo 36/2019). Dovolací súd nespochybňuje právny názor odvolacieho súdu, že strata obydlia žalobcov by predstavovala zásah od ich práv a spôsobilá by im nepriaznivú životnú situáciu, avšak právo na bývanie spotrebiteľa nemožno chápať ako absolútne nedotknuteľné. Pri kolízii ústavou garantovaných práv a to práva žalobcov na ochranu obydlia zaručeného čl. 21 ústavy, či čl. 8 dohovoru a na druhej strane práva žalovanej na ochranu majetku zaručeného čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 Dodatkového protokolu, je potrebné vykonať test proporcionality „*stricto sensu*“ za účelom zistenia, či obmedzenie ustanovené zákonom resp. na základe zákona, zodpovedá legitímnemu cieľu a je nevyhnutné v demokratickej spoločnosti (porov. rozhodnutia ústavného súdu napr. I. ÚS 4/02, I. ÚS 36/02, I. ÚS 193/03).

20. Z týchto dôvodov považoval dovolací súd uplatnený dovolací dôvod v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP za dôvodný, a preto napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil v súlade s ustanovením § 449 ods. 1 CSP a vrátil mu vec na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

21. Vo vzťahu k uplatneným dovolacím dôvodom v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b), c) CSP, vzhľadom na dôvodnosť podaného dovolania z dôvodu vyplývajúceho z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, dovolací súd nezaújal vecné stanovisko.

22. V ďalšom konaní je povinnosťou odvolacieho súdu posúdiť uplatnený nárok v súlade s doterajšou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu, na ktorú poukázal v bode 19 (§ 455 CSP).

23. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania rozhodne odvolací súd v novom rozhodnutí vo veci samej v súlade s ustanovením § 453 ods. 1, 3 CSP v spojení s § 262 ods. 1 CSP a zásadou úspechu strany v spore (§ 255 CSP).

24. Rozhodnutie bolo prijaté senátom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v pomere hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.